

VAHDETİ VÜCÜT VE TASAVVUF

1.Kısım

Müellifi: Dr. Münir DERMAN

1946

V A H D E T İ V Ü C U D A

GİRİŞ

NİBBANA - NIRVANA

MUTU KABLE ENTE TEMUTU...

ENEL HAK . " HALLACI MANSUR "

(La yeseuni erdiy vela semai ve lakin yeseuni kalbü abdül - müminit -tekiyyil - vera ..)

Ben arz ve semama sığmam velâkin mümin ve mutteki, pak olan müminin kalbine sıgarım, Çünkü arz ve sema grubunun, ecrami bi intahanın siasi akıl ve fikirden halidir. Halbuki siavı kalbi ademiyyet ise namütenahi bir cihanı ruhani ve manevidir.

-Hadisi kutsi-

Kur'anı kerim, beşerin fikir ve muhakeme ile istikra ve tecrübe yol ile elde edeceği ilim ve fenleri talim için gönderilmemiştir, Tahlil ve istikra, his ve tecrübe ile elde edilecek olan ilimler onun mevzuu haricindedir. Bunlardan bahs ederken matlubu bizzat olarak deyil, dolayısıyla izah eder. ve bu ilimleri öğrenmeye teşvik eder. Bunun içündürkü Kur'anı kerim bu gibi maddi ilimlerin membai olan akıl ve hisse çok büyük ehemmiyyet verir. Hatta dünyevi olan muamelata ait hususlarda yed'i külli olan mebadiyi bildirerek her zamanın icablarına göre olanlardan ahkam isti bat etmek selâhiyyetini bize terk etmiştir.

Ademden evvel "BİN " SİN " TİM " RİM" denilen bir mahluk olduğunu Kur'anı kerim söylemektedir. Bazi ehli yakın da bunları "CİN" diye isimlendirirler. Kur'anı kerim Adem'in yaratıldığı tarihi tayin ve tesbit etmemiştir. İslâm itikadına göre hilkati ademin muayyen bir mebdei yoktur. Bunları anlamak için durmadan dikkat kesilüp her şeyin ~~gerinli~~ nufuz etmek lazımdır.

(Sırı fil-erdı fenzuru keyfe ~~bəsəsl~~ ^{bəsəsl} halka..)

Arzda seyir ve seyyahat ederek hilkatin nasıl başladığını görünüz. Burada jeolojik tedkikler murad ediliyor.

Adem kıssasındaki cennet, insanın muhitine bağlı olmayarak yaşadığı, beşeri kültürün doğuşuna sebep olan acıları his etmediği ibtidailik haletinin bir ifadesidir. Adem kıssası ile insanın yer yüzüne ilk zuhura arasında hiç bir münasebet ve alaka

yoktur. Maksat daha fazla insanın ~~gitti~~^d istahalarına göre hareket ettiği ibtiailik halinden, şüphe ve isyan kabiliyyetini haiz şuurlu, ihtiyar sahibi olma hali ve yükseldiyini anlatmaktadır. Ademin cennetten kovulması ahlaki bir sukat deyildir. İnsanın basit şuurluluktan kendini idrak etmenin ilk devrine intikalidir Varlığının özünde şahsı illinin coşmasıyla tabiat ruyasından uyanıştır.

Bu hususların tam^h ederek aslina varabilmek nasibine kavuşmak için kitabı ekme^h olan Kur'anı Kerimi okuyanlara tarifimiz iktiza etmektedir. Ve bu ~~ke~~lāmullahdan derin ve en hakiki manaya varabilmek onun sahibinin beşer kalbine doğuracağı nasib ve vahye bağlıdır.

Kur'anı Kerim : Kur'an mukaddes kitabımızın ismi hasıdır. Bu ismi ona veren bizzat kendisidir. İlahi bir vahiy olduğunu yine kendisi söyler.(MUHAMMEDİN KALBİNE İNEN BİR VAHYİ İLAHİDİR) Ramazan ayında kadir gecesi inyeme başlamış ve ilk ışıkların bu mubarek gecede dünyaya serpmeye başlamıştır. Arabca ile ifade olunmuştur. Yüz ondört Suredir. 6247 Ayettir. Sure başlarındaki Besmelelerle 6320 Ayet olur. Yirmi üç senede ceste ceste ve bir kısmı MEKKE'de bir kısmı da MEDİNE'de Nazil olmuştur. Doksan üç sure Mekkede yirmibir sure Medinede inmiştir.

(Bu kitap çok muazzez bir Kur'andır, masum ve mahfuz bir kitaptır. Ona yalnız temiz ve pak olanlar dokunabilir)

"VAKIA SURESİ"

İLAHİ VAHİY:

Kur'anı azimusana göre ilahi vahiy cihanmuşul bir mahiyettir. Kur'anda beş türlü vahiy olduğu bildiriliyor.

1. Cansız eşyaya vuku bulan vahiy : Okul arz, Tanrıının ona telkin ettiği vahy ile hadiselerini nakledecek...

2. İnsandan geri olan hayvanlara vuku bulan vahiy : -Rabbim Arıya vahyettiki, dağlarda, ağaçlarda, onların kurdukları yerlerde kovanlar yapınız. Sonra bütün meyvalardan yiyeceğiniz, ALLAH yolunda münkad yürüyün...

3. Umumiyetle insanlara vukubulan vahiy: Musa'nın atasına vahyettiği oğlunu emzir, İsa'nın havarilerine vahyettiki bana ve peygamberime inanınız...

4. Peygamberlere vuku bulan vahiy : - sana muhakkak vahyettik, nasıl Nuh ile ondan sonraki peygamberlere vahyettik...

5. Melekler vuku bulan vahiy: - Rabbin melekler vahyetti sizinle beraberim.
Müminlerin sebatını ardırınız...

Bütün bu vahiyler arasında farklar vardır. Fakat ALLAH'IN insana vuku bulan vahyi üçtür.

Hiç bir besar ALLAH ile konuşamaz. Vahyile, perde arkasından, yahut bir elçi vasıtasıyla konuşur.

1. Bir fikrin kalbe ilhamı

2. Perde arkasından olan muhatabatı ilahiyye ve ruya ile ilham

3. Enbiyaya olan vahiy elçi vasıtayıledir. En kat'i ve sarıh vahiy işte budur. Buna (Vahyi metlu) derlerki kelimelerle vuku bulan vahiydir. En yüksek vahiyde budur. Diğer vahiyler mümin gayri mümin herkese vaki olabilir.

İnsanın karşısında iki hedef vardır. Birincisi tabiatı teshir etmek, ikincisi nefsinne hakim olmaktır.

Hem tabiatın kuvvetlerini hem de kendi arzularını kendi iradesinin kontrolü altında tutmak.

Kur'an Adem küssasında Ademe her şeyin ilmini verdiyini yani şey'in ilmini kavramak kabiliyyetinin verildiğini, ona tabiyati teshir etmek kudreti bah şolundugunu çünkü melek (tabiy'at kuvvetlerini kontrol eden varlıkların) ona secde ettiklerini yanlış iblisin (insanların içinde fena ihtirasların, tehyiç ve tahrik eden varlığın) ona secde etmediyini ve insanın iblisi tarafından vuku bulan gaflatine kapıldığını beyan eder. Demekki, insan her şeye karşı kuvvet sahibi, yanlış kendi nefsinne karşı zayıftır. Onun için zafina karşı gelmek, ihtiraslarını yenmek için, ALLAH'ın yardımına muhtaç olduğunu... Bu yardım, Adem'in ALLAH' tan telakkii ettiyi kelimeler yani Ademe ihsan olunan Vahyi ilahi şeklinde geldi. Adem' in nesline ve zürriyetine gelince, onlara da kendi tarafından hidayet geleceği, hidayete uyanların hiç bir endişe ve kedere maruz kalmayacakları, Hidayeti red edenlerin eteşin yararı olacaklarını, bu itibarla insan hayatın daha büyük merhalelerine varabilmek için ilahi vahye muhtactır. Bu hususta istisna teşkil edecek hiç bir millet yoktur. Çünkü ALLAH bütün insanlara tabiyat kuvvetlerini teshir etmek kabiliyyetini vermiş ve hepsinin ruhi ve ahlaki tekamülü için vahyi esirgememiştir. Onun için her millete peygamber göndermiştir. Kur'an bunu Ayetlerinde sarıh bir surette beyan eder. Müslümanlar başka milletlere gönderilen peygamberlerin hak olduğunu bundan dolayı inanırlar.

Bu o kadar derin ve o kadar geniş bir mana ifade eder ki o da bütün insanlar arasında kardeşliğin teessüsü içindür.

Kur' anda ALLAH : Bütün insanların Tanrı'sı olduğunu bütün o insanların gayri maddi kuvvetleri haiz oldukları gibi aynı zamanda ruhani kuvvetleride haiz olduklarını beyan ettikten sonra müslümanların bütün milletlere gönderilen peygamberlere inanmalarını dinin esaslarından en büyüğü saymakla bu telakkiyi teyid eder.

Kur' ana göre peygamberin insan olması şarttır. Onun için İslamiyet hulul yani ALLAH' in insan kalibine girmesini kabul etmez. ALLAH insanların islahını, ilahi iradeyi vahyile telakki eden insanlara vermiştir. Çünkü ancak bir insan insanlara numune olabilir. Bir melek bu vazifeyi ifa edebilir. İnsan kalibine girmiş ALLAH, insanlara niçin numune olamaz, Çünkü insanlar bir sürü ihtirasla, ifallerle mücadeleye mecburdurlar. Bir ALLAH ise bu mücadeleden varestedir. Onun için Kur' an, ancak ALLAH' in kendilerine vahiy gönderdiği insanların, insanları yola getirmeye çalışıklarını katiyyetle anlatır. Kur' anı Kerimin bu sarık beyanına nazaran: insanlara vuku bulan vahiy muslim, gayri muslim tanımayarak vuku bulabileceğine nazaran dünya tarihi boyunca beşeriyyete iyilik ve refah getiren, büyük keşifler yapan alimlerin bir ilhamı Rabbaniye yani vahyi ilahiye mazhar olarak, akıl durdurulan keşiflerde bulunduklarını kabul etmek lazımdır.

Kepler, Galila, Nivton, Arşimet, İbni Sina, Farabi, Mevlana, Muhiddini Arabi, Pastör, Koh, Markoni, Atatürk, velhasıl beşer olarak Dahi diye vasıflandırdığımız bütün büyüklerin vahyile, İlhamı Rabbani ile keşfen buldukları bütün vuzuh ve kat'iyyet ile ortaya çıkmış oluyor. Katiyyetle ve Kur' anı Kerimin açık ve sarık beyanına nazaran Muslim ve gayri muslimlere vahyi ilahi Rabbani olmayacağına inad göstermek CENABI HAKKIN buyurduklarını inkar demek olur ki bu da haşa doğru olamaz...

Bu gün ses ve şekli tayyi mekan yaptırarak saatte 3500 Km. giden Füzeleri keşf edenler ancak ilhamı rabbaniyle bunları bulabilmişlerdir. Vahyi İlahiye ve Rabbaniye çarpan her Adem oğlu aziz ve mübarektir. Şekli, zahiri hareketi onun Muslim veya gayri Muslim olduğu hakkında hiç bir şey ifade etmez. Cenabı Kibriya ona ilhamı rabbanisini esirgemedikten sonra o insanın muhakkak temiz ve pak kalbinde kendisine bu büyük nasibi mukadder eden Rabbini tanımadığı imkan haricinde bir şeydir.

Hayat ve keşifleri bütün teferruatıyla tetkik edilecek olursa büyük alım ve kaşiflerin hepsinin mütedeyyin oldukları görülür. Zaten ilahi bir kanunu bulmak yolunda uğraşanların ruhlarında sezdikleri Cenabı Kibriyanın azamet ve kudreti

hayranlığıdır ki onlara ilhamı rabbaniyi nasib etmiş ve büyük keşiflerine kavuşturmuştur.

Vahyi ilham ile bulunan her şey cihan şumul bir faide temin ettiği göz önünde tutulursa beni beşerin refahını temin Cenabı Kibriya nezdinde çok makbul bir amel olarak meydana çıkar.

Edison Elektriği bulmakla beşeriyyete ne kadar büyük bir faide ve refah temin ettiği inkar edilemez. Bu büyük adam bir gazete müvezziliğinden ilahi bir cezbeye kapılarak aldığı ilhamı Reabbani ile cenabı Hakkın yarattığı bütün na mütenahi kaiinattaki en büyük kuvveti bulmuş oluyor. Rabbani ilhamsız bunun olamayacağını gayet tabii olarak düşünürsek vahiy ve ilhamda ancak cenabı kibriyanın muazzem tanıldığı kullara verildiğini beyan eden Kur'an hiç bir zaman hakikat olmayan bir şeyi haber vermezdi.

Giceleri kararan kainatı nura gark etmenin yolunu bulmak İlahi bir şey olduğunu da hiç bir kimsenin inkar etmeye dili varamaz.

İlahi Rabbani ve vahyi İlahiye mazhar olanların ne dini ne milliyeti sorulmaz. Zira onlar ALLAH'ın sevgili kullanıcıdır. Zira Cenabı kibriyaya yanaşamayan, her kulun yapamayamaz.

Görünen alemin maverasındaki gizli hakikat nedir?.. Suali ne bir çok mütefekkirler cevab bulmuşlar ve bu sevapların toplanmasından bir çok mezhepler zehur etmiştir.

1. Büyük bir varlık mevcuddur. Bütün gönən varlıklar onun eseridir. Bu ilahiyyatçıların mutalaasıdır.
2. Görünen bütün varlıkların esası maddedir. Bu Materyalistlerin mutalaasıdır.
3. Esas mahiyyet Ruhtur. Madde ve hayat ruhun muhtelif şekildeki tecellileridir. Bu ispiktüalistlerin mutalaasıdır.
4. Bu me'sele ile uğraşmak lüzumsuzdur. Zira bunu idrak edemeyiz. Ancak tezahurlarını tetkik ederiz. Bu Pozi Tivistlerin mutalaasıdır.
5. Mutlak hakikatın bilinmesi şüphelidir. Bu Setik lerin mütalaasıdır.
6. İlahi hakikatın kimsenin anlayamayacağını kabul edenlerdir. Bunlar Ağnositiklerdir.

7. ALLAH birdir. Kemal sıfatlarıyla muttasıftır. Noksandan münezzehtir. Ezeli ve ebedidir. Her şey'i yoktan var etmiştir. Ve yarattıklarının hiç birine benzemez. Müslümanlıkta ehli sünnetin mutalaası budur.

8. Bir tek mevcud vardır. O mevcud mutlaktır. Ezeli kudret ondadır. Başka hiç bir mevcud yoktur. Yegane varlık ALLAH'dır. Görünen alemlük bir mevcudiyete malik deyildir. ALLAH'ın birer sureti tecellisinden ibarettir. Bu sofilerin mütalaasıdır.

Ehli sünnete göre : Eşya ve mevcudiyyetini ALLAH'ın mahluku sayar.

Mutasavvuflara göre : Eşya ve mevcudiyyetini mahluk saymayıp ALLAH'ın muhtelif tecellisi sayar.

Bundan dolayı sofi lamevcudu ALLAH, ALLAH'dan başka mevcud yoktur...der ve tekvin husunda şu mutaalayı yürütür. Cemali mutlak kendini görmek istediğiinden tekvine sebeb olmuştur. İnsan kendisini görmek için nasıl aynaya bakarsa Cenabı Hakta kendini görmek için kainatı ve insanıyna hükmünde vücuda getirmiştir.

(Küntü kenzen mahfiyyen feahbetu en u'rafe fehalaktül-halka liu rafe bihi).

Ben gizli bir hazine idim. İstediğimi bilinmek için bu halkı yarattım.

Tecellinin nasıl vukua geldiğini ALLAH'tan başka kimse bilmez. Ancak alemi tecellinin vukuu halinde hadis ve hemen aslina rucu ile de fanidir. Fakat bu tecelliler o kadar seri ve daimidirki iki tecelli arasında hiç fasila his edilemez. ve böyle devam etmekle biz mevcudati daimi farz ederiz. Tecelliyi muhtelif safhalardan geçerek gayeye erer. Bu safhalara (، HAZRET) derlerki mertebe manasındır.

Mutasavvufların (Hazeratı hamsi) beş mertebesi vardır.

1. Hazreti gaybi mutlak,

Laalettayin, alemi mutlak, hakikatül hakayık, Gaybul guyub, bu makam ağyanı sabite ve hakayık ilmiyye alefidir. bu makamda ALLAH henüz Esma ve sıfat mertebesine nüzul etmemiştir.

2. Alemi ceberut,

Buna tayini evvel, Tecelli evvel, Aklı evvel, Hakikatı Muhammediyye, Ruhu izafi, Ruhu külli, Gayrı muzaaf ve Kitabı mübin derler.

3. Alemi melekut, Alemi misal, Alemi hayal, Tayini sani, Sidretül münteha, Berzahı sugra, Alemi tafdil, derler.

4. Alemi Şehadet, Alemi mülk, Alemi nasud, Alemi his, Alemi anasır, Alemi eflakünnucum, alemi mevalid derler.

5. Alemi insanı kamil bu dört hazretin hepsini camidir. Son mertebe olduğu için bütün mertebelerin sırrı ve her alemin nüktesi onda mevcuddur. Zira insan alemden ihtisar olunmuştur. Zahirde Alemi asgar batında alemi ekberdir. Arsai ilimden ayrıldığından beri her mertebeden geçmiş ve hepsinden birer emanet almıştır. İşte bunun içündürki insana evvelce alemi sugra denildiği halde sonradan alemi kübra demişlerdir. Bütün Esma ve sıfatı İlahiyye diğer mevcudlarda tafsilen fakat dağınık bir surette bulunduğu halde insanda mücmel fakat tam olarak mevcuttur. Ondan dolayı insan nushayı esrarı ilahi olmuştur. İşte (Men arefe nefsehu fakat fakat arefe rabbehu) .nin özü budur. İnsانı kamil aziz olmakla dereceleri de bir deyildir.

Sofiler insanı üçe ayıırlar:

1. İnsanol Kamil; Son mertebeye varanlardır.

2. Salikler; Bunlar tarikata girenlerdir.

3. Bunlar delalette bulunanlardır.

Mademki insan mevcudatın en azizidir. Bulunduğu derecede kalmayarak haiz olduğu nuru ilahinin esasına yani menbaına varmaya çalışmalıdır. İnsanol kamil olan hasretini çektiyi visali hakka nail olmak için ruhu delaetten kurtarmaya uğraşmalıdır. Bunun içinde masevadan geçmek alaik kaydından çözülmek, nefse hakim olmak (Ena) yi mahvetmek lazımdır.

İnsan, ancak bu suretle son mertebeye ermiş vücudu mutlakta fani ve müstehlik olmuş olur. FENA FİLLAH ve BAKAULLAH mertebesine irişmek için haktan başka her şeyden yüz çevirmek, kalb ve fikri ona hasretmek lazımdır. Bunda ancak mücahede riyazat ve bir mürşidi kamile intisabla olur.

Tarik: Saliki, Hakka götüren yoldur. Üçtür:

I. Fikir ve nazar tariki. Bu şeri'at erbabının tuttuğu yoldur. Fikir ve nazar tariki için vaata akıldır. Bu da istid'lal yani külden cüz'e varmaktır. İstikra yani cüz'den külle Ərişmekle olur. Bunlar ameli sahada Namaz kılmak, oruç tutmak, Kur'an okumak, Hacca ve gazaya gitmek gibi zahiri amellerle mukayyed olurlar. İçlerinde bayram günlerinde iftar etmeyenler, bütün gece namaz ve niyazla meşgul olanlar

vardır. Daima hayır ve hasenatta bulunurlar. Fakat bu yol aşk yolu olmadığı için hakka irişmek çok zordur.

2. Tasfiye veya şuhud tarikidir. Bu da mücahade ve riyazat ile olur. Bu yoldan gidenler Nefsi immareyi , kibir, Riya, hased, Gazeb, Mal ve makam hırsı gibi kötü şeylerden temizlenmeye çalışırlar. Kalbi, tevhidin nuru ile ve dünya alakalarını kesmekte tasfiye ederler.

3. Zati uhdiyyete seiy ve seyyahat yoludur. (Bir hükümden bir hükmeye , bir halden bir hale demektir ki bir emri manevidir). Bu yol için vasita aşktır. Bu yolda gidenler intikal diğerlerine nazaran gayelerine daha çabuk irişirler. Bunlar ehli cezbi olup mevti iradi ile ölürlər. Yani kendilerini ölmüş ad ederek alakasını keserler.

Mevt: Hava ve hevesi zelil ederek en iyi öldürmektir. Bunun bir kaç nev' I vardır.

1. Mevti ahmer: Nefis ölümü...

2. Mevti ebyaz: Aclık...

3. Mevti asfar: Eski ve yamalı giyinmek...

4. Mevti esved: Halkın ezasına sabru tahammül göstermek...

Bazen kalbi taşfiyeden sonra ruhun (Alemi Kudsi) ye incizab ile bir alem daha hasıl olur ki buda (mükaşefe) dir. İlm̄in son mertebesi yani alemi hakikat budur ki o şahıs FENAFİLLAH olmuş olur.

Guş eyle nedir alemi hakikat
Erbabı şuhud eylediler böyle rivayet

Seyru sülüke mürid için on asıl yol ayrılmıştır. Buna usulu aşere derler.

1. Tövbe: İhtiyar ve irade ile mukayyeddir. Gunahtan isteyerek rücu etmektir.

2. Züht : Dünya nimetlerinden, şehvetinden, telezzüzlerinden ve müştehi olan her şeyden nefsini kesmektir.

3. Allah' a Gönül: Yani ALLAH'dan gayr şeyden halas olmaktadır.

4. Kanaat

5. Uzlet: Halkla teması kesmektir.
 6. Zikir: Bu da daimi surette (LA İLAHE İLLALLAH) dırkı basit olan maddeleri izale içündür.
 7. ALLAH'a teveccüh
 8. Sabır: Mücadele ile nefsi hazdan halas etmektir.
 9. Mürakaba.
 10. Rıza: Nefsin rızasından çıkış ALLAH'ın rızasına girmektir. Bu da herseyin ezelde takdir olunduğunu teslim etmektir.
- Etvari Seb' a :
- Saliklerin seyri sülüklerinin yedi mertebesi vardır:
1. Makam'ı nefş: seyrü (İLALLAH) dır. Sahibinin nefşini nefsi emareden kurtarmaya çalışması ve mürşidi kamile sarılmasıdır. Nefis burada mülevvestir.
 2. Makamı sadır: Seyrü (BİLLAH) dır. Sahibi nefsi levvameden kurtulmaya yeltenir. Bu da mürşit vasıtasyyla izale edilir.
 3. Makamı ruh: Seyrü (ALELLAH) dır. Burada nefsi mülheme ile mücadele edilir.
 4. Makamı sırları sırları: Seyrü (MAALLAH) dır. Bu makama - makamı mansuriyye derler. Bu makamda şeriyyet ifna olunur. Sifatı ilahiyye ile muttasif "saliki" olur. Evliya ile aşınalık başlar. Yani (Davayı ENELHK) cezbesinden salikbitkin bir hale gelir.
 5. Makamı sırrau sırları: Seyrü (FİLLAH) dır. Nuru Ahdardır. Salik burada ihlas, keramet, zikir ve riyazat içindedir. Yani teslimü Rızyaya vasil olur. Bu makam zati insaniyyetin tecellisiidir. Zati İlahinin tecellisi değildir.
 6. Makamı İfna: Seyrü (ANELLAH) dır. Bu makamın nuru siyahdır. Sui ahlak salikin artık gözüne gözükmez. Alemi bütün hakayıkıyla müşahade eder. Bu makamda salikin kendisine hilafet verilir. Bundan dolayı bu makama makamı Kürsi de denir. Burada hilafet iki nevidir. Birincisi Hilafeti İnsaniyyedirki kuvayı insaniyye irşad olunur. İkincisi Hilafeti Hakkaniyyedir ki nas irşad olunur.

7. Makamı hakaiki hakika dır. Seyrü (BİLLAH) dır. Nefis burada tamıyla NEFSİ SAFİ dır ve aliki insanı kamil olur.

Havf : Yukarıda bahsettiğimiz her makama göre bir havf vardır. Fakat NEFSİ EMARE de havf yoktur. Burada yani Nefsi emarede devranlar daima ALLAH' tan emin olduklarıdan asla korkuyu hatırlarına getirmezler. Onun için bunların çoğu imansız gider. Nefsi emare iki taraflı bir kılıçtırki : Makamlar yükseldikçe kılıçın keskinliği git gide artar ve görünmez bir vaziyete girer. Evliyaların bile daima korkuları bu görünmez keskin kılıç halindeki Nefsi emaredirki en büyük Evliyayı saniyesinde imansız gitmeye sevk eder. Velilerin en çok korktukları işte budur.

Kemal havfe göre olur ve Veli havfe göre mertebe kazanır. Havfler geldikleri menşe'lere göre altı kısma ayrılır.

1. Sifati Levvame deki havf (Havfi taklid) dir.
2. Sifati Müheme deki havf(Havfi cehennem) dir.
3. Sifati Mu~~m~~maine deki havf (Havfi masiyyet)dir.
4. Sifati Raziye deki havf (Havfi rıza) dir.
5. Sifati Marziye deki havf (Havfi ALLAH) dir.
6. Sifati Safiye deki Havf (Havfi Kemal) dir.

Bu havflere mukabil bir takım letaif vardır. Her letaifin havfe ilavesiyle ruhu hayvaniyyeye (Ruhu Sultan) galip gelir ve o letaifin mukabili olan havfe ve sıfata salik sahip olur. Ve bundan hasil olacak feyzullahı nur ile ister istemez hal zahur eder. Bu hallerde bir takım halâtlar zahur eder. Bunlar altıdır. Beş tanesi (Kalb, Ruh, Sır, Havf, ihfa) dir. Altıncısı ki salike en lüzumlu olandır... Buda (Taki) dir. Salike Taki ve isbat telkin edilir. Salik her gün bir letaifin zikrini okuduktan sonra telkin olunan takrı isbata başlayarak kelimeyi tevhidin başında bulunan (la) harfiyle nefsinin insaniyyetini yakar kül eder. Bu suretle Ruhu sultan nefse hükmeder. O zaman nefis Ruhu mağlup olur. Bu mertebeden sonra salike murakaba telkin olunur. Salik yine her gün nefi ve isbatı eda ettikten sonra telkin olunan murakabayı icra eder.

Evvəlce ruhu sultanın mahvini kabul etmiş olan nefis yani Ruhu hayvani, bu da (kahhar) isminin tecellisi ile büsbütün mahv olur. Bu suretle Ruhu hayvani Ruhu Sultana kalb olur. O vakit salike (Tecelli nur) zahur eder.

Salik seneler süren bu uğraşmalarında mertebelerinin yükselişin yükseltmediğini hallerinde tassih olunacak kısımlar olup olmadığını kontrol için her mertebenin kendine mahsus miyari olan birtakım rüyalar görür. Salikin göreceği rüyalar umumiyetle beş kısma ayrıılır.

1. Rüyasında At görmektir. Bu sıfatı himmeti ilahiyyeye menzil olması demektir. Arslan kavmi istila demektir. Kaplan kibir ve kinde temizlenme noksantalığıdır. Sığır çok yiyp içme, katır kezb, Himar Şehveti ferciyye, Koyun Şehveti batınıyye, Ayı gazeb ifade eder.

2. Rüyasında salik Şeyhinin Şeyhini ve kendi Şeyhini görür. Güneşte görebilir. Bu ilmi batın ve mürebbiliğe mezuniyet demektir.

3. Salik burada kalbini (yalnız) Beytül mukaddeste görür. Ve kuvveti Ruhaniyyesini Devrişan suretinde müşahade eder. (Mey, Meyhane, Saz, Söz, yekid, padişah) bunlar Ervahı Meşayih ve Enbiya müşabihleridir. Meyhaneden murad Meyhanei hakiki ve şarabdan murad şarabı aşktır. Şevk ve yekitten murad nefsin zulmeti zemmiyyeden halas ve Ruh musahhar olmakla Ruh dahi hilkati aliyyesine rücu ediyor demektir.

4. Salik Ruhunu Ka'be misalinde müşahade eder. Görüş alame Kiyamet ve göklerin yıkılması ve kendi başının kesilmesidirki baş kesilmek kaydı anasından halastır.

5. Canan ve ehlini, Ölünün dirilmesini, Abı hayat ve kimya görür, Burada kimyadan murad Kimyada olan halat kendinde zahir olur. Bakır ateşte eriyip su gibi olduktan sonra Kimyadan bir miktar buna katsalar derhal Altun olur. Salik burada Bakır mesabesinde iken Ateşi Tevhid ile eriyüp yanup Kalu kimyayı Şeyhe musadif olmakla yani salik bakır gibi İnsanları altın kadar kıymettar yapmak yol ve hünerini iktisab etmiş demek olur.

Bu merhalelerden ve çilelerden sonra salik SOFI olur, Sofilerin de bir çok mertebeleri vardır. Bu mertebeler İnsanı Ka-i olduktan sonraki mertebeleridir.

Sofilerin mertebeleri:

1. Talibin.	2. Müridin,	3. Salikin.	4. Tahirin.	5. Sairin
6. Vasılın.	7. Kutup.			

Kutup mes'elesi mühimdir. Kutbiyyet her devirde Halife tullah olan ALLAH tarafından (Güneyin) e tasarruf kudreti kendisine tevdi edilmiş olan zattır. Buna (Kutbul Ektab) denir. Andan sonra Üçler (ihyar), Yediler (ibrar), Kırklar (Abdallar) gelir. Bunlarda Alemi mağnen idareye memurdurlar. Bunlara Dörtler (Evtad) dahil

olarak ve'm'an 300 adet olurlar.(Daha fazla malumat için Kenzül hakika ki tabına müracaat).

Tasavvuta Sofilerin bir devir nazariyesi mevcuddur. Alemi Gayibden Alemi
şuhuda inen her türlü görünen varlıklar Bir Kavsi nuzul ve bir Kavsi huruc takib
ederken bir vahdet teşkil ettiklerinden Sofilerin Nesi emmareye münkad bir Ruhun
mertebe mertebe yükselerek İnsanı Kamil ve (Bakaulla) kavuşarak Zati uhdiyyetin
tecelliyat ile tecelli edip tekrar Zati uhdiyyete inkılabile bir devir tamamlar. Bu devir
şöyledir. Alemi gaybtan inen her varlık alemi şuhudda: 1.Cemadat 2.Nebat 3.
Hayvan 4. İnsan suretinde tecelli eder.

Bu tecelliden yani insan suretindeki haletten sonra Kudreti Rabbani yenin sırrı
böylece anasından süzülerek ashna kavuşmak ihtiyacını duyar. Ondan sonra derece
derece yükselerek Hakka vasıl olur. İşte Mutasavvufların Alemi gayb'dan Alemi
şuhuda varlıkların insan suretinde tecelliye kadar inmesine Kavsi nuzul ve İnsandan
sonra İnsanı kamil olmak için gelen mertepler ve ondan sonra hakka vusulle devrin
tamamlanması biterki buna da (Kavsi huruc) derler. Bu devrelerden Kavsi nuzul
zaman, mekan ve kavanini tabiiyyeye bağlı olması şartdır. Kavsi huruc ise
umumiyyetle zamana bağlı ise de anı vahidde de olması mümkündür. HAZRETİ
RESULU EKREMİN Mirası ve takım masumların ve Muhibbi İlahilerin
mütalaamiza en belli bir misaldır. *Tasavvut oyn içinde en biyamertebesine yükselmeleri bu*

Şimdiye kadar bahs ettiğimiz kuş bakışı Vahdeti vücuda giriş
mutalaalarımızdan sonra tasavvufun büyük bir hak dinlerin zuhurundan evvel dünya
tarihi boyunca gelmiş ve büyük adam yetiştirmiş akvam arasındaki tasavvufi
düşüncelerin asıllarına seri bir nazar atf edelim.

Arz üzerinde Coğrafi bakımından nerede büyük nehir varsa (Fırat, Dicle, Nil,
Ganj) bu akar suların ve ya deryaların etrafında büyük din mürşitlerinin birer abide
gibi insan nesline İlahi feyz işıklarını yaydıkları görüyoruz. Feyzin Cenabı Kibriya
götüren en kısa yol olduğunu Kur'anı Kerim in hemen hemen her surende tesadüf
edilmesi mümkün ve feyzin ve Zati uhdiyyete meclubiyyetin mükafatı olarak
Cenneti müjdeleyen Rabbil Alemin kelamında daima (Cennâün tecri min tahtühel
ennar) Kavli kerimi yukarıda bahs ettiğimiz büyük nehirlerin bu feyzi
müjdeleyenlerin makarrı olacağını ancak ehli basiret için beyan buyurmuşlardır.
Dünya tarihi boyunca en eski medeniyyet ve ilahi fikirlerin doğduğu yer, Dağları,
Nebat ve hayvanatıyla büyük bir esrar memleketi olan Hindistanda ve Hind tasavvufi
düşüncelerinden başlayarak İslamiyyeteki Tasavvuf telakkisine kadar geleceğiz

Peygamber HAZRETİ İSA dan evvel çok eski yüz yillardan menbainı alan
Hindu büyükleri Kainatın tekevvün ve illetini bulmuşlar ve büyük mezhepler
kurmuşlardır. Ganj nehrinin bitmez ve tükenmez suları kadar velud ve mebzul Beni
Beşere İlahi mefhımlar hakkında bir çok değişmez fikri ve yazılmış hediyeler

bırakmışlardır. Bu hediyelerin menbâını teşkil eden ve bu gün İngilterede ve dünyanın büyük Milletlerinin Üniversitelerinde müstakîk ve büyük Alimlerin idaresinde teşekkül etmiş kûrsiler mevcuddur. Eski Hindden kalma On dört bin (Veda) vardır. Bu Vedalar bu gün mevcud bütün ilimlerin hepsini şamil kısımları ihtiva etmekte ve her birisi binlerce cildlik kitab teşkil edecek şekilde bu gün mevcudu ve yapılması mümkün olmayan hususi kağıtlar üzerine (Saniskriçe) yazılmış eserlerdir. Bu eserlerin bir kısmı bu gün mechul diyeceğimiz bir takım hakiki esrari muhtevidirler. Fakat bunların tetkiki uzun senelere vabestedir. Bu gün bunları senelerden beri tetkik eden ve hayatlarını hiçe sayan bir çok ingiliz alimleri vardır. Bunların halen hayatı bulunan ve Hindistanda bir mağrada bu işlerle meşgul bulunan profesör (Pol Bronton) vardır. Bunun bu hususta 1938 de neşr ettiği Gizli Hindistan namlı eseri şayâni hayret mutalaa ve hakikatlerle doludur. Hindistanda bu gün bu gizli esrara malik bulunan bir takım zümre vardır ki bunlar gizli oturumlar manasına gelen (Upanist) lerdir. Bu gizli ilimleri kendilerinde cem etmiş olanlara (Yoğî) ismi verilir. Yoğilerin yaptıkları işler ve gösterdikleri fevkadelikler keramet ve mucizenin çok üstünde olan bir takım hadiselerdir. Bunların bu gün yaşayan ve bütün alimlere hayret veren ve bir çok Profesörün kendisini tetkik ettiği (Gabiranga) isminde bir Yoğidir.

İsadan evvel Hind alimleri bütün mabudların üzerinde kendi vucudiyle kaim ve ebedi bir ALLAH in mevcudiyetine inanmış ve tastik etmişlerdir. Bu ALLAH in onlarca ismi BREHMA dir Bu eşyanın mebdeidir. Mevcudat fena bulunca tekrar ona rücu eder. Ruh ebedidir. Cesedden cesede intikal eder. İnsanların dünyada takip ettikleri istikametlere göre bazan nebat bazan Hayvan şeklinde dünyaya gelip giderler. Hayat bir işkencedir. Dünya bir zindandır. Ebedi saadeti Brehmânın vücutunda fani ve müstehlik olmakla kazanır. (BUDA) mezhebine göre RUHUN gayesi son mertebe olan (NİREVANA) ya kavuşmaktadır. Niravana mutlak hiçliktir. Bunlar varlığı beşer manasının yüksekliği dolayısıyla gökte aradığından ve hatatın mensebinin su olması dolayısıyla gökten inen su Nirvanadan gelmiştir. ve Tekrar suyun tebahhuriyle Nirvanaya gidecektir. Bundan dolayı Hindüler Ganj nehrini mukaddes ad ederler. Ölülerinin küllerini Ganja serperek tekrar Nirvanaya kavuşturmak istimdadını yapmış olur.

Mısırda:

ALLAH birdir. İdraki kabil deyildir. Diger mevcudat ondan çıkmıştır. Mebdei zuladır. Hayır ve şer mümessili (OZİRİS) ile (İZİS) onun tecellesedir. Ruh ebedidir. Ölümle Ruh Bedenden ayrılnca tenasühe kabi olur. İnsan ve Hayvan cisimlerine girer. Hikmeti kadimenin ustası olan (Hermistot) diyorki: ALLAH cisimden ariyidir. Gözükmez, Havasımızla idrak olunamaz. Tavsif ve Tasvir de edilemez. Müsebbibül esbab odur. Gözlerimizin önünde ceryan etmekte olan hadiseler hayatı küliyyenin timsalleri makamındandır. Bu esasları öğrenmek isteyen müridin bir çok tecrübe ve

İmtihanlardan geçmesi, çile doldurması, Nefse hakim olmak için dünya ihtiraslarını bırakması lazımdır.

Yunan:

Miladı İсадan 584 sene evvel gelen Sisamlı FİSAGOR ile müridleri Ruhun ebediyetine inanmışlardır. Onlara göre Ruhun, temizlenmesini temin eden vas'ıta ilim ve san'attır. İlim Riyaziyye san'atta musiki dir. Musiki ruhun, Riyaziye de zihnin inkişafına hizmet eder. Kainatın menşei adetdir. Fakat bu adet bir kemmiyeti mücerrede deyil başka bir ifadedir. ALLAH ahengi külliden ibarettir. Kainatta gördüğümüz her şey adetle ifade edilir. Bunların adedi mebdei telakki etmelerine, Yani maddi bir varlığı deyilde fikri bir varlığı mebdei olarak kabul etmelerine Tenasuhu evrah fikri tesir etmiştir. Bunun salikleri Ruhun bedenden tecridini son gaye olarak istihdaf ederler. Bu sebepten dolayı maddi alemin arkasında bir fikri alemin bulunduğu kanaat ederlerki o da adetdir.

KISENOFAN Miladdan 600 sene evvel doğmuştur. Buna göre bütün Alemin bir tek ALLAHI vardır. O hiç bir şeye kıyas edilemez. Maddi varlığın ötesinde fikri bir varlık deyil belki kainatın içindedir. Nereye baksan aynı varlığın tecellilerile karşılaşıyorum. Kainat bir vahdettir. Ve ALLAH o vahdetin başındadır demektedir.

Sokrat, Miladdan 400 sene evvel doğmuştur. (Nefsini bil) sözü onundur. Sokrat bütün akılların üstünde bir aklı ala vardır der. O bu (Kaus)halinde olan usurları nizama koyan sanii alemdir.

Pilaton, Miladdan 497 sene evvel doğmuştur. Buna göre hariçte gördüğümüz eşya kendi zati ile kaim bir mevcudiyete malik deyildir. Bunların üstünde Ali ve kendi Zati ile kaim bir takım mebdelerin ve hakikatlerin mevcud olması lazımdır. Bu takım mebdeler misalleridir. Bunlar bizim vaktile bulduğumuz bir alemden mevcuddurlar. Mesela bir insanda, bir hayvanda, veya bir şeyde gördüğümüz evsaf tam ve mükemmel deyildir. Bunların mükemmel numuneleri işte (Alemi gayrı mer'i) de mevcuddur. Yalnız eşyanın ve maddi şeylerin deyil tasavvur ve tefekkürlerimizin de (Alemi gayrı mer'i) de misalleri vardır. Misaller teselsül yoluyle nahayet bir misale varır. İşte silsilenin mebde'i odur. Asıl Kemal ondadır. Bu külli misal (ALLAH) dir. İnsanların henüz bu Aleme düşmeden yani Ruh cismin karanlık meclisinde kapanmadan evvel bu misallerle beraber bulunur. Veonları temaşa eder. İşte güzelliğe olan meftunluğumuz bundandır. Fakat Alemi Şuhurda düştüğü zamandan itibaren artık bu misalleri doğrudan doğruya göremez oldu. Şimdi yeryüzündeki bu nakış eşayı görünce vaktile görmüş olduğu en mükemmel numuneleri hatırlıyor. (STOICİSM) Aristodan gelen mekteblerden biridir. Bunlara İslam Alimleri Ravakiler ismini verirler. Bunlara göre insan Ruhu kainat Ruhunun, İnsan bedeni de, kainatın bir parçasıdır. Yani insan küçük ölçüde bir kainattır. Ravakilerin bu Kainat Ruhu dediği ALLAH dir. Bunlara göre insan kendinin kainatın bir uzu olduğunu anlayınca ölüm korkusundan kurtulur. Çünkü ölümle Ruh ortadan kalkmayacak

ebedi bir aleme gelecektir. Bütün bu hadiseler bir gayeye göre yaratılmıştır. Mademki Kainatın bir gayesi vardır. O halde bir akıl da var demektir. Bu akıl, İnsan akından daha geniş, daha derindir. Dünyadaki her şey her şekil mükemmel bir akın eseridir. Maddeye şekil veren kuvvet maddenin dışında maddenin içindedir. Bu suretle bunlar da (Pan teist) bir dünya telakki ediyorlar.

Yahudilikte:

Kabalizm Yahudi mezhebidir. (Kabala) Tevrattan çıkan ve her kesin anlayamayacağı bir ilimdirki buna (ilmüledun) derler. Kabalistlerin bu sırların tipki Tevratın aslı gibi inzal edilmiş ve HAZRETİ MUSA vaastasıyle Turu Sina da en mümtaz yetmiş kişiye talim edilmiş olduğunu söylerler. Kabalanın bütün prensipleri Tevratın Ayetlerile teyid edilmiştir. Tevrat ile Kabala arasında şu fark vardır. ALLAH'ın kudreti kelam suretinde tecelli ederek arz ve semayı Canlı ve Cansız bütün mevcudatı halk ettiğini bildirmiş olduğu halde, Kabala da Vahdaniyyet ve hilkat mefhumlarına birden bire intikal edilmeyerek insan zihni ile mevcudat arasında münasebetten mütevellid işaretlerden başlayarak yavaş yavaş o yüksek mefhumlara kadar çıkmıştır. Kabalizme göre kainat (Kelamullah) in suret ve timsallerinden ibarettir. Kelam ise harflerden ibarettir. Bu harfler Ubrani Alfabetesinde yirmi bir dir. Bu harflerle birden ona kadar aslı adetlerin mecmuu Otuz iki dirki bunlar kainatın unsurlarıdır.

Ruhun gayesi aslına kavuşturmaktır. Bu, Ölümden evvel başlayabilir. Onun için ALLAH'ı sevmek onu akli istidlalden ziyade kalb nuru ile anlamaya çalışmak lazımdır.

İskenderye de Miladdan yirmi sene evvel doğmuş olan Yahudi (Filon) e göre ALLAH vucudu mutlak ve Kemali mutlakdır. Daima aynıdır değişmez. Cevherlerde asla tebeddül ve kesret yoktur. Vücudu mutlak Kelam ile tecelli eder. (İlmi makulat) Kelamullahda mündemichtir. Şu kadarki Filonun kabul ettiği ALLAH Kainatla aynı şekil deyil belki kainattan hariciye müstakil olarak mevcud ve mütteal bir varlıktır.

Filon hilkat mefhumunu lüzumlu görüyor. Ona göre bu nefhum kaldırıldığı takdirde eserle müessir arasında hiç bir rabita kalmaz. ALLAH dünyayı yootan var etmiştir. Evvela Alemi Maddiye numune olmak üzere bir Alemi manevi vücuda getirmış ve bu dünyada gördüğümüz mevcudatin cümlesini Alemi Manevide fikirler suretinde bulundurmuştur. Bu Alem ALLAH'ın Timsali ve kelamıdır.

Pilotin, Miladi 205 tarihinde İskenderiyede doğmuştur. (Neo Pilatonisme) mesleğini tesis etmiştir. Buna göre ALLAH bıdır. Akıl, Vücudun ve cevherin fevkindedir. Mebdei ula odur. Bu mahsusat aleminin fevkinde birde Makulat Alemi vardır. Mahsuse Aleminde gördüğümüz eşya, Makulat Aleminin nihayetsiz

tezahurlarından ibarettir. ALLAH akıl vaastasile bilinmez, Hakkı keşif, Cemali Mutlakı müşahede içün vaasta ancak (Gaşı) yani Vecd ve Cezbedir.

Cezbe, Şuur ve benliğin mahv olması, İnsanın bir an içün ALLAH da müstehlik olmasıdır. Bu Mertebeye ancak aşkla ve dünyadan alakayı kesmekle varılabilir.

Orgenes, 185 Miladda İskenderiyede doğmuştur. Buna göre ALLAH Kainatı yoktan var etmemiştir. Uluhiyyet kainatta tecelli eder. İnsan ALLAH'ın yalnız bir eseri deyil bir tecellisidir. İnsan Mahiyyet itibarıyle ALLAH dır. Böyle olmasına rağmen aslı, günahın bir neticesi olarak ALLAH dan uzaklaş ve madde alemine fırlatılmıştır. Madde Ruhun bir kalıbidir. İnsan madde ile tahdid edilmiş bulunduğu için ancak kainatı maddi vaastalarla yani hassalarla idrak ederk ve bu sebeften dolayıda ancak maddeye idrak eder. Ruh bedenden ayrılr tekrar Bedene döner. İnsan nahayet Uluhiyyete mazhar olarak ALLAH'a donecek ve bu suretle madde aleminden kurtulacaktır.

Avrupada 1624 de ölmüş olan Alman Filozoflarından Yakop Bohme diyorki: ALLAH alemden ayrı deyildir. Bedende Ruh nasılsa ALLAH da kainatta öyledir. ALLAH şu gördüğün semada deyildir. Senin zatindedir. Sende yaşıyor. Eğer temiz ve nezih isen ALLAH sin. ALLAH in hangi kuvvetleri varsa o kuvvetler sende de Faildir. Sen ALLAH tan gayri bir şey olamazsun. Nereye baksan ALLAH i görürsun. Aancak bu gördüklerinin hiç biri Zati Uluhiyyet deyildir. Fakat bunların hayatına sebeb olan kuvvet içün de feyzini göstermektedir.

Descartes, Dualiste dir. Yani madde ve Ruhu müstakil olarak mevcud ve bir birlerinden farklı birer cevher gibi kabul eder. Mamafı bu cevherlerin vücudu yine izafidir. ve ancak ALLAH ile kaimdir. Der.

Spinoza, Descartes in bu mülahazalarının bir kısmını mabdei olarak kabul etmiş ve bu ikilikte kalmayarak Vahdeti vücuda varmıştır. O Ruh ile maddeyi ALLAH in iki muhtelif tecellisi olarak kabul eder. ALLAH namütenahi kainattan ve Namütenahi Kainatta ALLAH dan başka bir şey deyildir. Der.

Malbranche, Evvela Descartes in tekmil fikirlerini kabul etmiş, Fakat kurduğu sisteme göre ilmimizin izafi olduğunu ve eşyanın hakikatının anlaşılmayıcağı neticesine varmışdır. O Diyorki: Ruh ve madde hakiki ve fail illetler deyildir. Ancak vesilelerdir. Müessir ALLAH dır. ALLAH in iradesi tealluk etmeden bir şey yapmak mümkün deyildir. Kainat ALLAH dadır. Fakat ALLAH Kainat demek deyildir. Tabiat ve eşya ALLAH in muhtelif suretlerde tecellisinden ibarettir.

Şimdiye kadar büyük dinlerin ve Kelamullahın inzalinden evvel tarihin derinliklerinden Avrupa medeniyetinin kuruluşuna kadar dünya çapındaki büyük beşer kutuplarının düşüncelerini icmalen ve tarih sırasıyla izah etti. Şimdi Kitabi dinlerin en ekmeli olan ve Rahmetullah alemin HAZRETİ PEYGAMBER in getirdiği ve dünyaya ebediyen feyz saçan İslamiyyetteki Tasavvuf düşüncesine ve kanun mübeşirlerine kurucusuna ve tasavvufta Kutup teşkil eden büyük mutasavvufların tarih sırasıyla hayat ve düşüncelerine gelelim:

İslamda tasavvuf:

Tasavvufun İslami olduğunu iddea edenler bir çok Ayet ve Hadis sözlerler. Ve bunlardan bir hüküm çıkararak kendi iddealarını takviye ederler.(Felem na lenuhun ve lakin katluhun ve marz meyt ezrememeyt velakin Allah temi)

Bu Ayet HAZRETİ RESULÜ EKREMİN Bedir gazvesinde müşkil vaziyete düşen İslamların necati için Cenabı Rabbilaleminc yaptığı duayı müteakip inen Ayeti kerimden bir kısımdırki Sofiler bunu şu surette tefsir ederler. (Siz onları öldürmediniz, ALLAH öldürdü, Ya MUHAMMED onların gözüne toprak atup kör eden ALLAH dır.) Bun dan başka (Külli men aleyhafe in ve yebgiy veshi Rabbike Zülcelali vel ikram). Ne varsa cümlesi fanidir. Baki ancak Celal sahibi olan ALLAH in, Rabbinin zatidir.
(Hüvel vel ahir velzahir velbatın). Bu gibi Ayetlerle İslamiyetin İslamiyye başlangıç olduğunu bütün sofiler iddia etmektedirler.

Bir hakikat varsa da Tasavvufun Fena fillah olmaya en yakın fakat en güç bir yol olduğunu bu yolda ancak Kemal sahibi insanlar yürümeye kendinden kuvvet bulabilirler. Bu kuvveti bulamayanlar işin heybet ve ulviyyetini idrak edemedikleri için bundan bir şey anlayamazlar. İlk Tasavvufi kelimeleri İslamiyyette söyleyen zat HAZRETİ Ali dir.

HAZRETİ Ali dedi - be - de vücut zahir oldu. Ondan başlar. Veona avdet eder. ALLAH in Kitabında olan her şey Kitabın Fatihasındandır. Kitabın Fatihasında olan her şey BISMILLAH dadır. BISMILLAH olan her şey - BE - dedir. be - de olan her şey - be - nin noktasındadır. -be- nin altındaki nokta benim.

İşte Tasavvufun İslami olduğunu yukarıda kısaca söylediğimiz Ayatı kerime ve İslam Batını alemlerinde adeta kutup teşkil eden HAZRETİ Ali nin sözlerinden çıkarmaktadırlar.

İslamiyyet muhtelif kavimleri kendi dairei nufuzu içine aldığından ve bir takım siyasi ve gizli firkaların ve hususiyle milliyet farklarının tesirleri ve entrikaları daha HAZRETİ RESULÜN vefatile baş göstermiştir. Ve ilk halife HAZRETİ EBU BEKİR den itibaren her halife intahabında bu hilafat yeniden tazelenmiş fakat

RESULÜ EKREMİN getirmiş olduğu mübarek dinin Ruhaniyyet havası bunları az zamanda düzeltmiştir. Nihayet bu bata çika HAZRETİ Ali ile Muaviyye zamanında tamamiyle taazzuv etmiş ve bir ayrılık şeklini almıştır.

İşte bu kargaşalıktırki İslam Ülkesi içinde aklın almayacağı kadar bir çok cinayetlerin ve ahlaksızlıkların doğmasına sebeb olmuş ve binnetice fikri ve dini bir çok firkalar ortaya çıkmıştır. (Bu hususta Ziya Şakinin Mezhebeler tarihi, Kerbela, vak'ası bu seni hakikati Müslüman olmayanların İslam camiası içinde kendisine Ama süsü veren bir takım kalpazanların türeyüb gelmesine sebeb olmuştur.)

İşte Tasavvuf dinin hakayiki ve Zatullah'a vüsul yollarının na ehiller ellerinde kalarak gaybolmaması için ehli basiretin bu hakayiki adeta demir leblebi haline getirmesi Tasavvufun kurulmasına sebeb olmuştur.

Tasavvuf İslamiyyette ancak ikinci asrı hicride başlamıştır. İlk mutasavvuf olarak da gösterilen Zat (Ebul kasımül kufi) dir. Başlangıçta Tasavvuf anlaşılımadığından ehli sünnet ülemesi tarafından hoş görülmemiş bunun üzerine Zütü tekvaya zahiri olarak tasavvufi billeştiren ehli basiret ve ehli kemal dinin takva kısmına zahiri olarak sarılmışlar ve bu suretlede bir takım Zaviye ve tekkeler kurup tarikatlar icad etmişler bunların etrafına topladıkları Müridan ve zahir ülemasıyle de kendilerine bir sur yapmışlar ve suretle ihmazatını temin ettikten sonra Zati ilahiyyeye (Zatullah'a) doğru yol almaya başlamışlardır.

Mutasavvufları hoş görmeyen Ehli sünnet ulemayı zahiriyyesine yanaştıran ve mutasavvufların çoğalmasına sebeb olan iki imam vardır. bunlar ehli sünnet akidelerini Mutasavvifin akideleriyle telif etmişlerdir. Bunlarda İmamı Kuşiri ve İmamı Gazali dir. Fakat bunda Tasavvuf perdesi altında bir takım gizli firkalar ve mezhepler zuhur etmiştir.

Bu gün ehli İslamin kabul etmiş olduğu ve hepsinin de **Hak** olduğunu bildirdiği mezhepler dörttür.

1. Hanefi.

2. Hanbeli.

3. Şafii.

4. Maliki.

Bu mezheplerin zuhuruna sebeb mutasavvufin ile zahir ülemasının arasındaki ihtilaf ve evvelce söylediğimiz ve HAZRETİ Ali ile Muaviye arasında başlayan ilk ihtilaftan menşeyini almış ve git gide dinin hakiki mahiyetini gayb ettiği ve bunlar arasında siyasi ve milli antrikaların girmesi.

1. Dinin esaslarının gaib olmasını temin.

2. Muhtelif ve yekdigerine zid firkaları memnun etmek ve bu firkalar arasındaki dini ve Ruhani birliği tekrar kurmak maksadıyla bütün RESULÜ EKREM

den mevrusen gelen Şeriat, Akaid v Ahadis yukarıda bahs ettiğimiz iki hususu gözlüğüyle bakılarak tanzim edilmiş ve bu mezhebî eblerin kurulmasıyle beş yüz sene karma karışık halde bulunan din tekrar durulmaya ve safiyyetini almaya başlamıştır. Bu dört İmamın büyüklerini ne kerametlerinde ne Evliyahıklarında ve nede Rabbani bir cilvede aramamalıdır. Bunların büyülüğu asıl adamına göre haraket prensibini göstermeklerinde aramalıdır.

İşte bu durulmadan sonradırki bu durulmayı perçinlemek için tarikatler ortaya çıkıyor. Ve bu Tarikatlerden her birini de Cenabı Peygamberden en çok feyz alan dört Yarı Ciharine kadar çıkararak Tarikatların İslami ve dini olduğunu ve bunlardan hisse alanların da adeta bir filiteden geçirdikten sonra Tasavvufa hazırlanmış oluyorlar.

Tasavvuf bu suretle bir çok tarikatların meydana gelmesine sebeb olmuştur. Bu Tarikatların müsterek bir esası vardır. Oda (ZİKİR) dir. Zikrin de yapılış tarz ve adatına göre aksamı vardır.

1. Lisani. 2. Cehri. 3. Kalbi. 4. Sirri. 5. Hakkı 6. Hakkul Hakiki. olur

(Lailahe Illallah) Tevhidini muayyen defa tekrarladıkten sonra (ISMİ CELAL), bundan sonra da diğer (ESMA) tesbih olunur. Zikirde tek veya toplu olarak yapılır. Her Tarikatın ayrı ayrı zikir tarzları vardır. ve her birinde Evrad ve mukabeleleri ayrıdır. Evrad her gün okunan duadır. Bunlar Tarikatın Pirleri ve şeyhleri tarafından tertib olunur. Tarikat mensubları bu Evradi muayyen zamanlarda okurlar. ve buna muntazaman devam etmeyi vazife bilirler.

Tarikatların her birinin kendine mahsus ayını, Erkan ve abadı olduğu gibi olduğu gibi yine her birinin hususi kışkı, zaviyesi ve kabul töreni vardır.

Tarikat murīdin girmesinden hepsinde bir (~~Tərz~~ teslik) vardır. Tarikata giren mürid muayyen bir riyazat ve müşâhe de geçirdikten sonra kendi kabiliyyeti Ruhaniyye ve Ruhaniyyesine göre bir çok seneler imtihan geçirdikten sonra vahdetin sırrına erer. Bu mertebede artık ilahi neş'eye sahib olmuştur. Her şeyi hoş görür o zaman bütün kayıdlardan ken dini azade his eder. Ve onları istihfafa başlar.

Tarikatların nevilerine başlamadan evvel bu tarikatların esas dört büyük tarikat kaynağı vardır. Bu kaynaklardan büyük Pirlerden pirlere intikal edegelen tarikatlar içinde yetişen kutublar kendi Ruhani kabiliyetleri ile doğrudan doğruya HAZRETİ RESUL ün Ruhaniyyetile temas kudretine nail olmuşlar ve mensub oldukları kollardan daha üstün kollar teşkil ederek yani Safül safi bir vahdet nüvesi ve yolu bulmuşlardır.

TARİKATLER:

1. Hafî. HAZRETİ EBU BEKİR den menşeyini alır. Burda iki Pir gelerek bu Tarikati iki cebheden doğrudan doğruya HAZRETİ RESUL e birleştirilmişlerdir. Bütün harekat hafidir.

a) NAKŞİ BENDİ tarikatıdır.

b) HALVETİ Tarikatıdır.

Bunların ikisinde esas mürakabedir. Esmalarının adedi mechuldür.

Murakaba üç mertebedir. Üçüncü mertebe Pirlık mertebesidir. Murakaba göz yumarak olur. Birinci mertebe göz yumulunca mavi görmektir. İkinci mertebe yeşildir. Üçüncü mertebe kırmızı bilahere siyahdır.

2. Cehri. Kuudi. Devrani. olmak üzere bütün tarikatları cami olmak üzere bütün tarikatları ihtiva eden ve menşeyini HAZRETİ ALLİ den alan KİYAMİ tarikatıdır. Bunların zikirleri bütün tarikatlerdeki zikirleri ihtiva eder.

a) RUFÂİ. HAZRETİ SEYYİD AHMEDÜLNUFAİ den gelir. Basralıdır.

Türbesi Basradadır.

b) Kadiri. HAZRETİ ABDÜLKADİRİ GEYLANİ den gelir.

c) BEDEVİ. HAZRETİ BEDEVİ den gelir.

d) Desuki. HAZRETİ DESUKİ den gelir.

e) Sadi. HAZRETİ SA'Dİ den gelir.

3. CEHİRİ TARİKAT. HAZRETİ OSMANDAN gelir. Nizamı yoktur.

a) Gazali

b) Sazeliyye

c) Selahiyye

d) Nazenin

Bunların hepsi müşahedeji hak ile başlar. MUHİDDİNİ ARABİ ye müessirden esere intikal edilir. Ve bu usulü kabul eder.

Gazali ye göre ise eserden müessire intikal etmeyi kabul etmeyi kabul ile evvela nefsinı tanıtmaya saay olunur. Bunların da kendilerine mahsusu Evradı mevcuddur. Ve zikir tarzları vardır. Fakat bu Nizamsızdır.

4. Devrani Tarikattır. HAZRETİ ÖMERÜL FARUK tan gelir. Bütün zikirleri devranıdır.

a) Sünbülü

b) Hüdai

c) Şabani

Bütün bu tarikatların daha tasavvufi ve muayyen bir zümreye inhisar etmek üzere olan tarikatler:

MELAMILİK:

Müstakil tarikat değildir. Adeta bir haldir. Gayeye varmak içün adeta bir meşreb ve bir meslektir. Melamilerin husisi kisveleri, zaviyeleri, ayinleri, kabul törenleri tövbe ve zikir telakkileride yoktur. Onlarda ancak Kalbi zikir vardır. İbadetleride gizlidir. Nefsini tezkiye (sıkı ahlak) Melamilikte esastır. Bunlar daima İrfan sahibi kimselerdir. Hiç kimseyi istihkar etmezler. Ve haktan ayrılmazlar Tarzi teslik Melamilikte yoktur. Melamiler Diğer Tarikatlerdeki gibi Riyazat ve mücahede devresini geçirmeden bu hale ermiş kimselerdir. Meşhur Maşukinin:

Ey gönül bir derde düş kim ande dermen Gizlidir.
Gel iris bir katraya kim anda umman gizlidir.
Terk edüp namı nişanı gey Melamet hirkasın
Bu Melamet hirkasında nice Sultan gizlidir.
Deme bir hari Hakda hor deyu kılma nazar
Kalbinin bir köşesinde Arşu umman gizlidir.

Mevlevilik:

Melamilikten müteessir olan melevilikte Esma yoktur. Yalnız İsmi Celal ve sema vardır. Tarikat ehli bu sema ile vücuda gelir. Melevilerde devrişlik içün ikrar verüp muhakkak bin bir gün çileyi ikmal etmek lazımdır. Melevilerden çok büyükler yetişmiş ve bundan da Melevi edebiyyatı vücuda gelmiştir. Musiki ve raksın Melevilikte mühim bir yer tutması diğerleri üzerinde büyük tesirler bırakmıştır. Sema Melevilerin Raksıdır. Sikke, Külahı, Ney ve Kudum de başlıca musiki aletleridir.

Sema'ı melevi gösterdi bende sürme vechullah
Ben ol mihraba döndükce bu alem dönse çevrilmem

Bu da BAKARA Suresinin:

(Velillahil mesiku vel mağribu feyennema tüvellev e fesemme vechullahi innallahe vasiun alim.) Ayetinden anlaşılmıştır. Meşrik ve Mağrib yani arzin hepsi ALLAHındır. Siz bulunduğu her yerde yüzünüzü Mescidi harama çevirseniz ALLAHın emrettiği kibleye teveccüh etmiş olursunuz. Alim olan ALLAHın rahmeti genişir piri HAZRETİ ŞEMSI TEBRİZİ ve HAZRETİ CELALEDİNİ RUMİDİR.

Alevillik:

Tevratın təkvin bahsinin yirmi üçüncü babında HAZRETİ İBRAHİM in karısı Sara öldüğü zaman HAZRETİ İBRAHİM Türk padışahının kızı olan (Kantora) ile evlendi, Hacerden doğan HAZRETİ İSMAIL Araplaşmış ve Arabların babası

olmuştur. İSMAİLİN oğlu (Batur) dan Surya isimlerdi. Turiyye, Suriyye, Kan-Tora ve Batur kelimelerindeki (Tur) Kudret, Kuvvet, Temkin ve azim manasınadır. Bu kelimelerde Türk kelimesinde gelmedir.

(Turu Sina), (Turu Harun), (Turu Musa) (Turu Abdin) bütün bu kelimeler karışarak dağını manasına gelen (Turani) şeklinde bir kelimeye inkilab etmiştir.

İşte bu Tur lar Peygamberlerin Resul olmadan evvel kendileriyle sıkı bir rabitası olan büyük bir hakikatin gizli bir hakikatin ifadelerinden başka bir şey değildir. Dağ manasına olan Turun izahı söyledir: Dağ kara parçalarının yüksek kısımlarına verilen isimdir. Göge yakın olmaları hasibiyle yükseklik ve azamet ifade eder. Sema aynı zamanda da ulviyyet ve azamet mechulatın remzi olmak dolayısıyle de mağnevi işlerde makulat ile akla dökülmeyen vakıflar arasında bir haddi fasıl teşkil etmesi Turların yanı dağların hemen hemen bütün Peygamberlerle sıkı bir münasebeti vardır. Turu hara Turu kabis bunlardandır. Zira ulhiyyet ile Beşeriyyet arasında iki yüzlü bir haddi vasıldır. İBRAHİM in esası İSMAİL idi. On iki hudud ve erkani vardı. Hilati görülmeyen ve beşeri akıl çerçevesinde yok olan bir şey'e ibadete davet ediyordu. *Alevilerde Mabud bir dir. Dön t mertebede tecelli eder.
Ak, Sarı, Kırmızı, Yeşil .. ALLAH OSATIC Doygamber natikdir.*

MUSA nin Esası HARUN dur. Onun da on iki eshabi vardı. O da tanılamayan bir gaibe tapmayı ve MUSA ya itaati emr ediyordu.

İSA ŞEM'UN u esas tutdu. On iki Havarisi vardı. O yokluya, ademe ibadet ettiriyor bunları birleştirerek tek ademe yani İSA ya itaati emr ediyordu.

HAZRETİ MUHAMMED in esası All dir. Onun da oniki Sahabesi vardı. O da ötekiler gibi idi. ve onlar gibi yapıyordu. (Hakim) ismindeki zat ise bu işi tamamladı. (Hamza) ise bunu mükemmelştir. Ve kuracağı ve halkı davet edeceği Uluhiyyet yolunu şu esaslarla tayin etti.

1. Tevhid
2. Nûru ziya
3. İlahi ruh
4. Tenasuh
5. Sur ve mabet

Bütün dünya yüzündeki gelmiş ve geçen dinler ezeli bir dininin aynı mahiyyet de ve aynı Batını devamından başka bir şay deyildir.

7.Bütün peygamberler bir esasin natikidir. Hepsi Zahiri söyledi ve yokluğa itaat istedi. Halbuki hakikat görülen varlıklıdır. Kainatta her şey birdir.

Bu esaslar Alevi lerde şu itikadları ortaya çıkararak akidelerini hududlaşdırılmıştır.

Peygamberin insan olması şartdır. Bir peygamberde gayri mer'i ve akla sığmayan Uluhiyyetle makulat hududlarında ancak idraki sona eren beşerriyet ile bir

vaastadan ibaret olması Peygamberin bir natikden ibaret olması bakımından kendisine Vayı ilahi ile nazil olan Kelamullah ancak Peygamber için nazil olmuş ad edilir. Peygamberin natik olması bakımından söyledikleri Kelamullah beşerden sadır olmuştur.

Bu bakımından Aleviler:

- a) Gökten inme bir kitap tanıtmazlar.
- b) Tanrı Aliyyül alâ ve Mânadır.
- c) İnsan ve insan yüzüne tapılır.
- d) Söz, Saz, Harf mukaddestir.
- e) Şarab, İlahi bir kudrettir.
- f) ALLAH bizim aramızdadır. Tenasüh vardır.
- g) Güneş ve Ateş.
- h) Bab
- j) Cem ve Cemi
- k) Kadın sevgisi

Bu prensipler dahilinde su neticeye varırlar. Ali ALLAH idi. MUHAMMED onu söyledi. Onu anlattı. Ali Manadır. MUHAMMED onun natikidir. Ali Batın MUHAMMED zahir dic. Bab da ben ilmin kasabasıyım Ali o kasabanın kapusudur. Burda kapu yani Bab mürşidi kamile ihtiyac demektir. Surlu şehirlerde Bab gizlidir. Surzahir. Muid ise batındır. Bab mürşid. mukaddes yol ise Tarikat olur.

Peygamberin natik. Alının batın olması Peygamberin kasaba. Alının kapu olması keyfiyetleri beşer olma bakımından herkesin idrak edemediği uluhiyeti Allahın verdiği bir kudret ile idrak eden Peygamber uluhiyetin bir kasabası olması ve bunu ancak idraki kalb ve temiz bir ruhla olabileceğiinden bu hususdaki wasfi taşıyan Alının olduğunu Bizzat HAZRETİ REYGAMBER söylemiştir. Kapu olan Ali bu kasabayı ihata eden sur olması kasabada idrak edilecek her şey Ali ile mahsurdur. O halde peygamberin natik ayıla kapalı olan batiniyyeti zahir hale koymasıdır. O halde peygamber batın olan Alının natikidir. Yani Ali insan ruh ve idrakinin mümessili ve aynı zamanda küçülmüş bir Uluhiyyet sembolüdür. İşte (Men arefe nefsehu fakad arefe rab behu) bu esasın en yaciz ifadesinden başka bir şey deyildir.

Bektaşılık:

Şimdiye kadar anlattığımız bütün tarikatler hep hurifiligin tesiri altında kalmıştır. Bektaşılıkta bunlardan biridir. Bektaşılıkle birlikte Anadoluda intișar eden bir çok tarikatlar mevcuddur. Bu bakımından da Bektaşılık Anadolu bir tarikatıdır.

1. Bektaşılık
2. Babailik
3. Ahilik

4. Abdalhk
5. Kızıl başhk
6. Kalenderilik
7. Hayderilik

Gibi batını tarikatler Anadoluda intișar etmiştir. Bektaşilik bütün batını tarikatların akidelerini kendisinden cem'etmiş ve Türk ulusuna lisanını gayb etmemesi için bütün tarih boyunca en büyük amil olmuştur. Bektaşılıkta adeta ALLAH, MUHAMMED, Allı teslisi vardır. Fakat bu teslis küfri mahiyette deyildir. Bektaşilere göre (Sırru heviyyet) doğrudan doğruya MUHAMMED den Allı ye geçmiştir. Bu itibarla Bektaşilerin en büyük ilham kaynağı HAZRETİ Allı olmuştur. (Tula) ve (Tubra) mes'eleleri bundan çıkmıştır.

Tula, dost edinmek ve sevmek manasındır. Ehli beyt ve Ali yi sevenler zümresine Tula ismi verilir.

Tubra, sevmeyüb yüz çevirmek manasınadır. Aliye biat edenleri seven, etmeyenleri sevmeyenler ve Yezide lanet eden zümre ye Tubra ismi verilir.

Bektaşı ayinlerinde bu tarikatın büyüklerini anmak için okunan bir takım dualar vardır. Bunlara (Gülbank) lar ismi verilir. ve ayinlede tarikatın erkanına dair okunan dualarada (Terceman) lar ismi verilir.

Allı, FATMA, HASAN ve HÜSEYİN, HAZRETİ MUHAMMED ile beş yaşılarından beşine birden (Allı abası) ismi verilīkki bunlara muhabbet Bektaşılığın esasıdır. Bundan Sonrada Allı ahfadından gelen on iki imama inanma ve muhabbet mevcuddur. Bunlar: İmami Allı, İmami HASAN, HÜSEYİN, ZEYNELABİDİN, MEHMED BAKIR, CAFERUL SADIK, Allı RIZA, MEHMEDÜLTAKİ, ALİYÜL NAKİ, HASANUL ASKERİ, MEHDİ.

MEHDİ: On iki imamdan evvel Mehdi Şia itikadına göre zuhuru beklenen zatdır. Kimine göre hayatıdır. buna **SAHİBÜL ZAMAN** ismi verilir. **HAZRETİ MUHAMMED** ve **FATMA** yıda bunlara ilave ettiği de on dört ederki bunlarada (Cardahı masum) ismi verilir. zaten ehli sünnet bütün tarikatlerce sevılır ve bunlara muhabbet esas olarak kabul edilir.

Bunlardan sonra da Bektaşılıkta en büyük Pir ye Paye kendisine mahsusen (**Gül bank**) lar mevcud olan Hacı Bektaşı veli gelir. Bektaşiler tab'an çok ince ruhlu ve mütemayiz kimselerdir. Yazdıkları Binlerce nefeslerde zahir ulemasının boşluğunu ve idraksızlığını öz Türk lisanile telmihan anlata geldiklerin den Emevilerden sonra tefessuha maalesef başlayan İslamiyetin durulmasına ve ulemasının müteyakkız kalmasına büyük amir olmuşlardır.

Hurufilik:

Tasavvufi bir sistemdir. Vücudu Mutlak aşkı zati sebebiyle kendini görmek ve göstermek isteyince, Kelam suretinde tecelli etmiş ve harflerle taayyün bulmuştur.

Bu harfler yalnız kelamin **deyil** bütün mevcudatin erkanı dandır. Bütün eşyanın cevheri harfdir. Her şey **tecessüm** etmiş bir kelam **hükümüz**dir. Kudreti ezeliyye Kemalini ve Celalini insan çehresinde göstermiştir. Yirmi sekiz harfi bulmak mümkündür. Mesela: **Dişler** yirmisekizdir. Eyer bir fazla veya noksan çıkarsa (noktai tahti ilya) iki çıkışsa **hali mahal**) üç çıkışsa (mevalidi selese) dört çıkışsa (anasırı erbaa) beş çıkışsa **havası hamse**) gibi şeyler ilave veya tenzil edilerek tamamlanır. İnsan yüzünde iki kirpik, iki kaş, birde saç vardır ki bunlar (ana hat) dır. ve yedidir. Sonradan hasıl **o詹** iki yanaktaki sakal, iki burundaki kıl, iki büyiktaki birde çenede sakal ki buda (**baba hattı**) dır. Buda yedidir. $7+7=14$ eder. Bunu hal ve Muhal itibarıyle iki ile zarb **edince** 28 olur.

Çar u müjgan ve dü ebrü müy-u sir
Hef u hattend ez hüdayı dadır-ker

Dört kirpik iki kaş **baştaki saç** adil olan ALLAH dan yedidir, yedi hat anadan + Yedi hat babadan = 14 (aşağı tamme den) **iste bu yediden kinaye** olarak (Sebul mesanî) gelir.

28 harf söyle taksim olunur. **ن ف س ب ح** - **الـ**
ki on dörttür. Üç harf dahi
zimmindadır. Böylelikle on yedi huruf eder. e zimminda olan üç harfde şunlardır. 19.
) eliften **ص، ب، ف** dan **ع** ve **و** dan vav **و** p gayrı mükerrer on yedi hurufu
muhkemət olur. **أ، ب، ت، ث، ج، ح، ش** bir huruf da müsteşabihat şunlardır. (ع.)
) bu yirmi sekiz harf **أ، ب، ت، ث، ج، ح، ش، ف، ص، م، ن، ر، ل، د، ز، س، حـ، شـ، فـ**) harflerin ilavesiyle otuz iki üç çıkartılmıştır ki
bu 32 harfi de her yerde bulmak kabildir. İnsan yüzünde mevcuddur. Yüzün
ortasından bir hat geçirdikte **bu hat** yüzü ikiye ayılır Sekiz hat veya harf bir harf bir
tarafda. diğer tarafında sekiz hat ve ya harf mevcud olur ki cem'an on altı hat veya
huruf ederki bunlara (ak **hat**) derler. Bundan başka yine yüzde on altıda kara hat
vardır. Bunların mecmuu **otuz** iki hat veya huruf eder. Hurufilerin kurdukları bu
prensib üzerine ve bundan **menseini** alan bir çok istilahları ve kelimeleri vardır ki
bunlar teker teker derin manalar ve tasavvufi yol ve tarik mürşidleri makamında olup
gizlidirler. Bunların çözülmesi erbabi için gayet kolaydır. Yalnız yokardaki hususatı
aynı kerrat cetveli gibi anı **vadidde** tahattur etmesi şarttır. Hurufilerin çok büyük
eserleri ve yetiştirdikleri büyük mütefakkirleri mevcudur. Hurufilik hakkında bir çok
manzum eserler mevcuddur. Bunlar hep remizlerle ifade edilmiştir. Bu Remizlerde
senelerce çile ve hak yolunda çalışmalardan sonra elde edilecek büyük hakikat sırları
mevcuddur. Hurufilik iki türlüdür.

1. İslami olmayan fakat, **Tevratın** batını tefsirinden ve asıl Tevratin yazılısı ve lisansı olan Ubrani alfabetesinde **doğma** (Kabalizme) dir.
 2. İslami olan Hurufilikki **1330** Miladi ve 730 hicri de ölen, (Fedlullâhi Nizâmî Esterâbâdi), İslami hurufiliğin müesesi olup Farsça yazdığı manzum ve büyük kitabı vardır ki buna, (Cavidâni kebir) ismi verilir. Bundan sonra (Mahmudu sincanî

gelirki Fedlullahi Nizamii Ester abadi nin halifesidir. Bununda (İlmi nokta) diye yazdığı büyük bir kitabı vardır ki
(Cavidanı sağır) ismi verilir. En meşhur hurufiler: Seyyid Nesimi, Misali, Arşı, Yunus Emre dir. Hurufilik hakkında bu gün dünyada mevcud Misalinin el yazması birer nusha olmak üzere üç eseri vardır. Bunlar (Kiyafetname), (Mefatihül kuyub), (Esrarı Besmele) isimli kitablarındır ki Kayseri de Fahri Bilge kütüphanesinde mevcuddur. Mahfuzdur. Şimdi bir azda Hurufilerin kitapları rezizlerden bahs edelim.

س	= Si vü dū س و دو	32
هـ	= Bist ü heqt بست و هشت	28
لـ	= Alayhisselâm علیہ السلام	
رـ	= Radiyallâhi anh رضی اللہ عنہ	
رـ	= Risâlet رسالت	
سـ	= Sûret سورت	
جـ	= Câvidâni kebir جادیداں کبیر	
صـ	= Câvidâni sağır جادیداں صنیر	
کـ	= Kâgbe کے	
عـ	= Âdemde Allah'ın her sey'inin esmâsını verdidiği ilim آدم ادا سماء مکملہ	
فـ	= Fazlullâh فضل اللہ	
حـ	= Fazlı Hüdâ فضل حدا	
قـ	= Kâdir olan Allah قادر اولانہ اللہ	
قرـ	= Kur'san قرآن	

Süreı seb'alsemani Hüri Gulman gösterir
Ger dilersen kim göresin hak yüzün
aynel yakin
Tevili burhan gösterir

Bu kabil bir çok remizlerle ifade edilmiş şiirler mevcuddur. Evvelcede söylemişdikki bütün tarikatların hepsine te'sir etmiştir. Bahs ettiğimiz bu Hurüflikden daha derinliğe gidilecek olursa bütün kur'andaki hurufu İlahiyecin her birine aid hakiki manaları mevcuddurki buda ancak Kur'anı azimüşşandaki huru'lu mutakattı'a suretinde Hazreti Peygamber tarafından söylemişdirki bir çok müfessirler bunları kedi zaviyelerinden tefsir etmişlerdir. Hurufu Mutakattı'anın Manayı hakikiye delalet ettikleri asıl Manayı ilahiyyesinin ne olduğu bu kadar tefsirlere uğradığı ve akıl doyurucu bir neticeye varmadığına göre Kur'andaki bütün Hurufu İlahinin anlaşılması ancak Resülü Ekreme müyesser olup Resülullahın en sevgili himayesi Kur'anda ab aşikar olan daha on dört hurufu mütekattı'a anlamada aciz göstergeleri ve Cenabı Peygamber sık sık malumat istemeleri üzerine bunların manayı hakikiyyelerini hazırlam ve anlayabilecekler bir nebze söylemişlerdir. Hatta Sahabeyi Kiramdan (Ebü Hüreyre) Bir gün Resülullahın sahabelerine söylediğ bir Hadisi şerifden sonra Zati müşarülileyh Hazreti Peygambere bu hadisin niçün söylendiğini sorduğunda Hazreti Peygamberde Hazreti Hüreyre yi bir kenara

çekerek bir iki dakika zarfında hurufu mutakattı'a hakkında bazı şeyler söylemişlerdir. Hazreti Peygamberin söylediğī hadis şudur: (İlmi nucümla uğraşmayınız zira baisi felaketiniz olur.) Bu hadisi şerifin hakiki manasını bir azdan söyleyeceğiz. Ondan evvel şunu söyleyelim ki, Hazreti Hüreyreden ne olduklarını sorduklarında müşarülleyh şu cevabı vermiştir:

Resülü Ekrem bana bir avuç sır verdi, onları size söyleye bilirim fakat Aşerei mübeşsere olduğum halde benim zindik olduğuma h̄kmederek derhal kafamı vurursunuz. Diye mukale etmiştir.

Bundan sonra Hazreti Resulün Ciharı yarı vakit Hazreti Resulden bu gibi sırların kendilerine de verilmesini rica ettiler. Resülü Ekrem de hepsine ayrı ayrı ve gizli olarak sırlar tevdi etmeye başlamış isede Ciharı yarın kalblerinde beşeri bir üzüntü belirmiş ve hangisine fazla sır verildiği şüphesiz uyandığından bu hal Hazreti Resule malum olmuş ve ondan sonra sır vermemiştir. İşte bu sırlardırki Hazreti Peygamberin ahirete İrti al buyurduklarından sonra Dört halifenini muhibeleri de bu sırlar hakkında malumat istemişler ve bunlardan da yed be yed gelerek hafi, Cehri, Kuudi, Kiyami ve hepsini cami dört tarikat ortaya çıktığını evvelce tafsilen anlatmıştır. Bunlar öyle sırlardırki hiç bir kitaba yazılamaz ancak elden ele fisiltı halinde bu sırları kaldırabilecek ehillerine tevdi edilir. Bu esrarın en çoğu Hazreti Ali radiyallahi anha verilmiştir. İşte bir çok tarikatlarda mesela Kadirilerde, Kafa vurmaşlar, Rufailerde harfe yapmazlar ve ateşe girmeler bu sırların ihtisar edilmiş bir takım söylemenesi icab eden Hurufu mütekattı'a veya h̄ud lafzı kelamı Kur'an dır. Bunlar sıldır. Ancak ehline verildiğine göre, ehli olmak demek o kimseye izin verilme demektir.

Şimdi (Nucüm ile uğraşmayınız baisi felaketiniz olur) Hadisi şerifinin murad ettiği manaya gelelim:

Kur'anda bulunan oniki hurufu Mutakattı'aının (Vessemae zatülbüruc) Ayeti kerimesindeki burçlarla sıkı alakası vardır. Bu oniki burcun bu günü fennin bulunduğu burclarla alakası çok azdır. Şaban ayının bu günü fennin bulunduğu burclarla alakası çok azdır. Şaban ayının on birinci gecesi nisfilleyilden bir saat sonra (Vessemai zatülbüruc) un her ayetinde durarak ve gayet yavaş okumak suretiyle sudur eden müddet zarfında nisif kürrei şimalide kubbe semada bütün hurufu mütekattı'a şeklinde bir takım burcların toplandığı görülür. Nisif Kürrei cenübide ise Muharrem ayının yirmi ikinci gecesi yine nisfilleyilden bir saat sonra kubbe semada yukarıda tarif ettiğimiz müddet zarfında aynı alametler görülür. Bunların Levhi Mahfuzun burcları olduğu rivayet edilmektedir. İşte bu sırlara ermek insan aklında bir takım belki kaldırılamayacağı hakikatler doğuracaktırki Hazreti Resülü Ekrem ilmi nucümla uğraşmanın baisi felaket olduğunu buyurmuşlardır. Bu burçlar hakkında en büyük malumatı kendi d.. v m eden Hazreti Muhittini Arabi d.. rki şecerei nümaniyye adlı kitabında bir çok sonradan vuku bulacak hadisati bu yolla istihrac etmiştir. Hata

Muhiddini Arabi Füsüs da derki (Ben istesem bütün kainatta gelmiş geçmiş ve geleceklerin cins ve nesebeni söylerim fakat nizamı kainat için bunu yapmam) demektedir. Bundan başka Muhiddini Arabi ölümden sonra kendi mezarının kayb olacağını ve ölümden 220 sene sonra (S) harfi ile başlayan bir meleğin geleceğini hilafeti alarak kabrini bulacağını Füsüsunda beyan etmektedir.(İza dahale el sin vel şin vezahare kabri Muhiddin).

Hatta Muhiddini arabı Füsüsda mezarnı bulup ölümü yerinden kaldırımayacaklardır. Beni kaldırırmak için cesedimin altına konacak kum yığınlarının tanelerinin adedi kadar insanlara şefaat edebilirim diye bir kayıd mevcuddur. Muhiddini arabinin bıraktığı Füsüsülhüküm ve Fütühati mülkiye gibi daha bir çok eserleri dünya lisانlarına çevrilmiş ve o zamandanberi her kesin Şeyhül Ekber dediği bu büyük adamın bu sözleri söyleyebilmek kudretine malikiyeti işte yukarıda izah ettigimiz hususatı keşf etmiş olması ve doğrudan doğruya vaastasız Hazreti Resülün Ruhaniyetile rabitasi olmasının atf etmekten başka izah çaresi yoktur. Hatta Hazreti Mevlânın daha yedi yaşında bir çocuk iken babaları Sultani ülema ile Sama gittiklerinde Muhiddini arabı ile görüştükten sonra yanında ayrırlarken Muhiddini arabı hörmeten ayağa kalkup arkalarında: Subhanallah, Suphanallah, Suphanallah demesi ve etrefini çerçeveyeleyen müritlerinin bunun ne demek olduğunu sormaları üzerine: nasıl Süphanallah demiyeyim (Bir nehir bir deryayı peşine takmış gidiyor) söylemişler fakat müridan bundan hiç bir şey anlamamışlardır. Vaktaki seneler geçtikten sonra Konya ufuklarından Sema ile yükselen ve (Bütün ilmi devirdim mechülatı astım. Ve hızlı bir hamle ile alemi kayyum ve layemuta kavuştum) Diyen ve bir vecd içinde:

Çi tedbir ey müslümanki men hudra ne midanem
Ne tersa ne Yahudem ne kibrem ne müslümanem
Ne Şarkiyyan ne garbiyyam ne berriyyem ne bahriyyem
Ne ez kanı tabiiyyem ne ez eflaka gerdanem
Ne ez hakem ne ez abem ne ez ferşem ne az arşem
Ne ez badem ne ez ateş
Ne ervahem ne essadem ne lahütem ne tübayem
Ne ez günen ne ez kanem la mekanem mekan başed
Ki men ez canı cananem

Bu beyitleri söyleyen Hazreti Mevlananın en büyük mertebelere çıkacağını ve o zaman kimsenin anlayamadığı Muhiddini Arabinin yalnız bir nazarla yedi yaşındaki çocuğun ne derya olduğunu keşf etmesi her besere nasib bir mevhibeİ İlahiyye olmadığını aşikar etmektedir.

Birinci kısmın sonu